

# სოციალური ეკონომიკის ახალი ამოცანები, COVID 19-ით გამოწვეული კრიზისის პირობებში

ლელა ბოჭოიძე

სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

მაია ჩინჩალაძე

სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

## NEW TASKS FOR THE SOCIAL ECONOMY IN THE CONTEXT OF THE CRISIS CAUSED BY COVID 19

Lela Bochoidze

Associate Professor, GTU

Maia Chinchaladze

Associate Professor, GTU

### RESUME

The spread of COVID 19 has plunged the world economy into a global crisis. It should be noted that the social economy, in particular, has played a particularly important role in the recovery of the economy and society, in terms of mitigation, short-term or long-term, devastating consequences caused by the crisis.

In the short term, the development and implementation of anti-crisis plans and measures by government and state agencies through active and innovative approaches has become a major task of the socio-economy.

In the long run, social economy organizations have demonstrated the ability to reshape the post-crisis economy - by promoting inclusive and sustainable economic models.

Based on the social economy, it is possible to create new, socially innovative models. Social economics, includes, associations, cooperatives, foundations, organizations, enterprises and focuses on sustainable and inclusive economic practices. Social economy organizations, in the crisis, work in the foreground, their goal is to solve social problems, seek alternative ways and introduce innovations.

**საკვანძო სიტყვები:** სოციალური ეკონომიკა, კრიზისი, სოციალური პრობლემები, დასაქმება, სოციალური კეთილდღეობა, ეკონომიკური საქმიანობა, წარმოება.

### ძირითადი ტექსტი

COVID 19 - ის გავრცელებამ, მსოფლიო ეკონომიკა, გლობალურ კრიზისში მოაქცია. აღსანიშნავია რომ, სოციალურმა ეკონომიკამ, განსაკუთრებით დიდი როლი ითამაშა, ეკონომიკისა და საზოგადოების გაჯანსაღებაში, კრიზისით გამოწვეული, მოკლევადიან თუ გრძელვადიან, დამანგრეველ შედეგების, შერბილების კუთხით.

მოკლევადიან პერიოდში, სამთავრობო და სახელმწიფოებრივი უწყებების მიერ, აქტიური და ინო-

ვაციური მიდგომებით, ანტიკრიზისული გეგმების და ღონისძიებების შემუშავება და გატარება, სოციალური ეკონომიკის მთავარი ამოცანა გახდა.

გრძელვადიან პერსპექტივაში, სოციალური ეკონომიკის ორგანიზაციებმა, პოსტკრიზისული ეკონომიკის - ინკლუზიური და მდგრადი ეკონომიკური მოდელების პოპულარიზაციის გზით - ახლებურად ფორმირების უნარი გამოავლინეს.

სოციალურ ეკონომიკაზე დაყრდნობით, შესაძლებელია ახალი, სოციალურ ინოვაციური მოდელების შექმნა. სოციალური ეკონომიკა, მოიცავს, ასოციაციებს, კოოპერატივებს, ფონდებს, ორგანიზაციებს, საწარმოებს და ფოკუსირდება, მდგრად და ინკლუზიურ ეკონომიკურ პრაქტიკაზე. სოციალური ეკონომიკის ორგანიზაციები, კრიზისისას, წინა პლანზე მუშაობენ, მათი მიზანმიმართულ შესაბამისად, სოციალური პრობლემების მოგვარება, ალტერნატიული გზების ძიება და ინოვაციების დანერგვა.

სოციალური ეკონომიკის ორგანიზაციებმა - რომელთა საქმიანობა, ხელს უწყობს პოსტკრიზისული ეკონომიკის აღდგენასა და წინსვლას, წინ ნამოსწიეს, სოციალური და ეკოლოგიური პრობლემების, განახლებული მოდელები და მოგების მაქსიმიზაციის ამოცანასთან შედარებით, უპირატესობა, სოციალური ეკონომიკის, ინოვაციურ ბიზნეს მოდელების შემუშავებას და დანერგვას მიანიჭეს. სოციალური ეკონომიკის, ბიზნეს მოდელები, უნიკალურია, მრავალი თვალსაზრისით:

პირველ რიგში, სოციალურ ეკონომიკურ ორგანიზაციებს, შეუძლიათ, ფინანსური და არაფინანსური რესურსების მობილიზება (ეს რესურსებია: შემოსავლები რეალიზაციიდან, საზოგადოებრივი სუბსიდიები, მოხალისეთა შემოწირულობები) სხვადასხვა წყაროებიდან: საჯარო სექტორიდან, საწარმოებიდან, ფონდებიდან, ინდივიდუალური პირებიდან. რაშიც გამოიხატება, სოციალური ეკონომიკის, ორმაგი დატვირთვა.

მოსახლეობის ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესება, მთავარ ამოცანას წარმოადგენს. ხოლო სოციალური პროგრესის ინდექსი, ცხოვრების - რეალურ სურათს ასახავს. ინდექსები, თითოეული ქვეყნის სოციალურ პროგრესს ასახავს, ანალიზებს რა, გლობალურ და რეგიონულ ტენდენციებს.<sup>1</sup> მრავალ-

1 <https://www.socialprogress.org/?tab=2&code=GEO&compare=GEO&compare=ITA&compare=JPN&prop=SPI>

2020 წლის სოციალური პროგრესის ინდექსი

ფეროვანი ინდიკატორებიც - ამავე მიზანს ემსახურება. მართვის მოდელები ხელს უწყობენ, ეკონომიკურ - სოციალურ შედეგებზე ორიენტირებული გადაწყვეტილებების რეალიზაციას.

ევროკავშირში - 2,8 მლნ. სოციალური ეკონომიკის სუბიექტია, რაც, საშუალოდ, ევროკავშირის მასშტაბით, მთლიანი დასაქმების მაჩვენებლის, 6.3%-ია. საყურადღებოა, რომ, სოციალური ეკონომიკა, მდგრადი იყო, 2008 წლის ეკონომიკურ კრიზისშიც და გლობალური ფინანსური კრიზისის შემდგომაც.

მაგალითად, 2008-2010 წლებში, კრიზისის შემდეგ, სოციალურ სანარმოებში დასაქმება, რეალურად გაიზარდა და აჩვენა - 11.5%-იანი მაჩვენებელი, ბელგიაში და 20.1% - იტალიაში.<sup>2</sup> საფრანგეთში, 2000-2014 წლებში, სოციალურ ეკონომიკაში დასაქმება, მნიშვნელოვანი და უწყვეტი ზრდა, გამოიხატა, 25%-ით, სოციალური პასუხისმგებლობის ოგანიზაციებში. ამავდროულად, დასაქმების ზრდა, კერძო სექტორში, გაცილებით დაბალი იყო - მხოლოდ, 6%.<sup>3</sup>

ბიზნეს მოდელები, ეხმარება საზოგადოებას, დროულად და წარმატებით გაუმკლავდეს კრიზისს. ზოგიერთი სპეციფიკური მოდელი, კი ეფექტურად ზრდის, სოციალური ეკონომიკის ორგანიზაციების შესაძლებლობებს, რაც, მეტად მნიშვნელოვანია, კრიზისის დროს.

ევროკავშირის 28 ქვეყნის მასშტაბით, 2,8 მლნ. ტრადიციული სოციალური ეკონომიკური ორგანიზაცია არსებობს (SEO), დასაქმებულია, ევროკავშირის, სამუშაო ძალის, დაახლოებით 6,3% (13,6 მლნ სამუშაო ადგილი).

CIRIEC (საზოგადოების, სოციალური და კოოპერატიული ეკონომიკის შესახებ კვლევისა და ინფორმაციის საერთაშორისო ცენტრი) - ის მიხედვით<sup>4</sup> - განმარტებებისა და სამართლებრივი ჩარჩოების მრავალფეროვნება, გარკვეულ სირთულეებს ქმნის. რადგან, მონაცემთა შეგროვების სხვადასხვა მეთოდი, უზრუნველყოფს, სხვადასხვა ქვეყნების, ეკონომიკური წონისა და წვლილის შედარებას, სოციალური ეკონომიკის, მშპ-ში შეტანილი წვლილის თვალსაზრისით. ეს უკანასკნელი კი, მოითხოვს სხვა მაჩვენებლების ანალიზსაც, აქვე, ადგილი აქვს, მონაცემთა მნიშვნელოვან ხარვეზებსაც. გასათვალისწინებელია, რომ სოციალური ეკონომიკის გა-

ნვითარების მასშტაბები, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში, მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთმანეთისაგან.

2020 წ. სოციალური ეკონომიკის მნიშვნელობის წარმოჩინება, კორონავირუსის საწინააღმდეგო ნიღბების წარმოებასთანაა დაკავშირებული. ბრიუსელი, არის იმ ინიციატივის ავტორი, რომელმაც სწრაფი და ეფექტური ნაბიჯები გადადგა, Masques-Coronavirus - თან დაკავშირებულ მწვავე პრობლემის მოსაგვარებლად, COVID-19 კრიზისის დროს.

სამედიცინო პერსონალის დამცავი აღჭურვილობის, მწვავე დეფიციტის ფონზე, ბრიუსელის, ორი - EcoRes- ისა და - Travie-ს სოციალური საწარმო, შეერთდა, სამედიცინო ნიღბებზე, გადაუდებელი მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად. წინა ხაზის, ჯანდაცვის პერსონალი და EcoRes - ინოვაციური ლაბორატორია, კოორდინაციას უწევდა პროექტს, ხოლო Travie - სოციალური საწარმოა, სადაც დასაქმებულნი არიან ინვალიდები. ბრიუსელის რეგიონალური მხარდაჭერით და თანამშრომლობით შეიქმნა ნიღბები. პროფესიონალური მოდის დიზაინის სკოლის სტუდენტებმა, შექმნეს ნიღბის ნიმუში და მიანოდეს სოციალურ საწარმოს, Urbike-ს, მოხალისეები - 2 000-ზე მეტი ადამიანი, ჩაერთო ამ ინიციატივის განხორციელებაში და მათ მიერ, 1.5 თვეში, წარმოებული იქნა, 240 000 ცალი, მრავალჯერადი გამოყენების ნიღბი<sup>5</sup>.

ადამიანების სოციალური საჭიროებების, რომლის მიზანიც ძალიან მასშტაბურია - დაუყოვნებლივ მოახდინოს, ეკონომიკური საქმიანობის კონსოლიდაცია და ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესება, ექსტრემალურ სიტუაციებში - მოითხოვს სწრაფ რეაგირებას და სოლიდარობის განმტკიცებას. რისთვისაც აუცილებელია, ადგილობრივი მოსახლეობის და მოხალისეთა შეკრება და სხვადასხვა რესურსების: დაფინანსების, ცოდნის - მობილიზება. რაც შეუძლებელია, მთავრობის და მოქალაქეებს, სოციალურ ეკონომიკური ორგანიზაციებს, პროფესიონალებს შორის, თანამშრომლობის, ინოვაციური მიდგომის განხორციელების გარეშე.

სოციალური ეკონომიკის წვლილი უდიდესია ასევე, ბაზრისა და სახელმწიფოების ჩავარდნების მოგვარებაში. COVID-19 კრიზისმა, საშუალება მისცა, სოციალურ ეკონომიკას, აჩვენოს თავისი რეალური შესაძლებლობები და აქტივები.

ეკონომიკური თეორია გვკარნახობს, რომ კონკურენტულ ეკონომიკაში, ბაზარი, საქონლისა და მომსახურების მიწოდების, ეფექტური მექანიზმია. ამასთან, როდესაც წმინდა და სრულყოფილი კონკურენცია არ ხორციელდება, როდესაც ინფორმაცია, სრულყოფილად არ ვრცელდება ან როდესაც, ოლიგოპოლიის და მონოპოლიის, მაღალი კონცენტრაციაა, ამ სიტუაციამ შეიძლება გამოიწვიოს, მძაფრი დისბალანსი. ამ დროს, სოციალურ ეკონო-

5 Masques-Coronavirus. Brussels: bringing together different social economy practices

2 Economic resilience can be defined as the capacity of an economy to reduce vulnerabilities, to resist to shocks and to recover quickly. It can be strengthened by exploring the role of policies that mitigate both the risks and consequences of severe crises (OECD (Caldera Sánchez, A., et al.

3 SOCIAL ECONOMY AND THE COVID-19 CRISIS: CURRENT AND FUTURE ROLES © OECD 2020

4 CIRIEC (2017), Recent evolutions of the Social Economy in the European Union, European Economic and Social Committee, European Union, [http://www.ciriec.uliege.be/wp-content/uploads/2017/10/RecentEvolutionsSEinEU\\_Study2017.pdf](http://www.ciriec.uliege.be/wp-content/uploads/2017/10/RecentEvolutionsSEinEU_Study2017.pdf).

მიკურ ორგანიზაციებს, შეუძლიათ გამოიყენონ, მთელი რიგი საშუალებები, სოციალური მიზნების დასახმარებლად: დიფერენცირებული ფასები, სოციალური კეთილდღეობის მატერიალური წარმოების ნახალისება.<sup>6</sup>

სოციალური ეკონომიკის ორგანიზაციები აღძრავენ ნდობას - მისი მისია, ინკლუზიური მმართველობა, არაკომერციული ხასიათი, სიახლოვე, მოხალისეების მხარდაჭერა - ქმნის მეტ სანდოობას საზოგადოებაში, ქვეყნიდან ინტერესებიდან - ჯანდაცვა, განათლება, საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, საზოგადოებრივი რადიო და ტელევიზია, კომუნალური მომსახურება, ბანკები - გამომდინარე.

სწორედ ეს სანდოობა და პარტნიორობა, სოციალურ ეკონომიკის ორგანიზაციებსა და მთავრობებს შორის, დაეხმარება კაცობრიობას, კრიზისის გავლენის შემსუბუქებაში. COVID-19 კრიზისის დროს, ამ პარტნიორობამ შეუწყო ხელი, ციფრული პლატფორმების გამოიყენებით, ახალი პროდუქტის ან მომსახურების მიწოდების უზრუნველყოფას. რისი ნათელი მაგალითია, ბელგიის, სოციალური ეკონომიკის ორგანიზაცია, რომელმაც შეაგროვა და განაახლა, მეორადი კომპიუტერები და გადასცა სოციალურად დაუცველ ოჯახებს.

პანდემიით გამოწვეულ, მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის პირობებში, სოციალურ ეკონომიკას შესწევს ძალა, განსაკუთრებული წვლილი შეიტანოს, კრიზისის შემდგომი საზოგადოების გარდაქმნაში. ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში, სოციალურმა ეკონომიკამ, გააძლიერა ძალისხმევა, საზოგადოების „გარდაქმნის“ მიმართულებით. ინოვაციურ ღირებულებაზე ორიენტირებული ეკონომიკური პრაქტიკისა და მოდელების დანერგვამ, თანამშრომლობამ, სოციალური ეკონომიკისადმი ინტერესი კიდევ უფრო გაზარდა. უკვე აშკარაა რომ, სოციალური ეკონომიკა, იძლევა, ალტერნატიული ეკონომიკური არჩევანის და მასში საზოგადოების აქტიურად ჩართვის შესაძლებლობას.

სოციალური ეკონომიკის ორგანიზაციები, მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ, ჯანმრთელობის დაცვის, საკვებით მომარაგების და ინფორმაციის მიწოდების უზრუნველყოფის საქმეში. მჭიდროდ თანამშრომლობდნენ, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან, ხდება გამოცდილებისა და ინფორმაციის

გაზიარება, აჩვენებენ, პოზიტიურ შედეგებს, დიალოგის და გადანაცვლებების, ერთობლივად მიღების დონეზე.

ასე რომ: სოციალურ ეკონომიკას შეუძლია, წარმატებით იფუნქციონიროს საზოგადოებებში, როგორც COVID-19 კრიზისის დროს, ასევე კრიზისის შემდგომ პერიოდშიც, ხელი შეუწყონ:

ეკონომიკის განვითარებას, მოქალაქეების ჩართულობით, ადგილობრივ პროექტებში; დაინტერესებული მხარეების სწრაფ მობილიზაციას, გადაუდებელი საჭიროებების გადასაჭრელად;

შექმნას სამუშაო ადგილები, შეამცირონ ეკონომიკური და სოციალური უთანასწორობა, ქალაქებსა და სოფლებს შორის.

CSR (კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა) – მა გამოიწვია, ბიზნესის ქცევის პრინციპებისა და სტანდარტების ახლებური ხედვა და შემუშავება. ამის გარდა, იგი კონცენტრირებულია, საერთო ღირებულების შექმნაზე, რომელიც ითვალისწინებს, სოციალური და გარემოსდაცვითი გამოწვევების საფუძველზე, ეკონომიკური ღირებულების შექმნის შესაძლებლობებს.

#### გამოყენებული ლიტერატურა:

1. SOCIAL ECONOMY AND THE COVID-19 CRISIS: CURRENT AND FUTURE ROLES © OECD 2020
2. Porter, M. and M. Kramer (2011), “CReating Shared Value”, Harvard Business Review, Vol. 89/1-2, pp. <https://www.socialprogress.org/?tab=2&code=GEO&compare=GEO&compare=ITA&compare=JPN&prop=SPI> 2020 წლის სოციალური პროგრესის ინდექსი
3. Economic resilience can be defined as the capacity of an economy to reduce vulnerabilities, to resist to shocks and to recover quickly. It can be strengthened by exploring the role of policies that mitigate both the risks and consequences of severe crises (OECD (Caldera Sánchez, A., et al.
4. SOCIAL ECONOMY AND THE COVID-19 CRISIS: CURRENT AND FUTURE ROLES © OECD 2020
5. CIRIEC (2017), Recent evolutions of the Social Economy in the European Union, European Economic and Social Committee, European Union, [http://www.ciriec.uliege.be/wp-content/uploads/2017/10/RecentEvolutionsSEinEU\\_Study2017.pdf](http://www.ciriec.uliege.be/wp-content/uploads/2017/10/RecentEvolutionsSEinEU_Study2017.pdf).

<sup>6</sup> Borzaga, C. and E. Tortia (2007), Chapter 1. Social Economy Organisations in the Theory of the Firm, OECD.